Dr. Elena Secoșan
Dr.Paul Petrescu

PORTUL POPULAR DIN ȚINUTUL PĂDURENILOR

Portul popular apare la Pădureni într-o formă de covârșitoare personalitate. Deși prin componența sa, costumul se înscrie în tipologia costumului din Transilvania, cu două catrințe, totuși suntem surprinși la prima vedere de aspectul unic al acestui tip de port, care impresionează prin silueta dreaptă, sculpturală, prin cămașa robustă, prin ceapsa care evocă forma bonetei frigiene și prin podoabele de chei și inele prinse pe lanțuri.

Costumul femeiesc se compune din îmbrăcămintea capului, cămașă, două **oprege** (catrințe), brâu, brăciră și încălțăminte.

Femeile poartă capul capul descoperit, cu părul împletit în două **chici** (cozi), prima din părul din față, despărțit cu **cărarea rotogol** pe creștet, care se aduce prin fața urechii din dreapta spre ceafă, unde se împletește în **chica de la spate.** La capătul cozii se leagă **curmii,**un șiret colorat din lână. Femeia se piaptănă cu **conci,** un cerculeț din sârmă pe care se înfășoară și se cos co-

Port popular pădurenesc din satul Bunila, în anul 1927
(foto: Denis Galloway)

zile împletite deasupra cefei. Deasupra conciului cusut se pune **prima,** un mic triunghi din cârpă prin care se nivelează linia capului. Deasupra se prinde **ceapța,** o bonetă în formă conică, ornamentată cu o cusătură compactă din lână neagră. La margine se aplică cipta, o dantelă cu acul care reprezintă o virtuozitate tehnică.

În ținuta de sărbătoare ceapța se poartă cu **prăboada,** în vechime un ștergar, și astăzi o pânză industrială care prinsă de vârful cepsei, atârnă vara pe spate. Iarna și la biserică, prăboada se leagă într-un mod specific.

Port femeiesc din Cerbăl
(foto: Romulus Vuia)

Cămașa confecționată din pânză groasă, este încrețită în jurul gâtului, are mânecile terminate în **fodor** (volan), susținut cu o bentiță suprapusă, **gulerul la mână.** De remarcat este cusătura verticală pe fața mânecii, denumită **altiță** prin care se încheie foile mânecii. Ornamentația cămășii apare pe guler, pe **foile** de la gura cămășii (adânc despicată) și pe mânecă, în formă de **tablă** dreptunghiulară. Decorul geometric prezintă o mare varietate de motive, unele cu conținut simbolic, de veche tradiție. Tehnica cusăturilor **ateșe** și șinorește specifică Pădurenilor (cea ateșe fiind buclată), este adecvată compoziției ornamentale compacte, care acoperă cu un strat suprafața mânecii. Firul de arnici folosit, în coloritul său de roșu și negru, a determinat cromatica viguroasă a cămășilor. Poalele sunt încheiate cu **cheiță,** în diverse motive cusute cu negru, care constituie un decor; la tivul de jos se înșiră o bordură **cu pene la poale** în alb, de mare valoare artistică. Remarcăm și prezența cămășii ornamentată cu **pui peste cot,** purtată astăzi de bătrîne.

Opregul (catrința) se poartă perechi, cel din față mai scurt. Țesut din lână în 4 ițe, în diverse modele nevedite, este lat, astfel că ambele oprege înfășoară cor-

Port bărbătesc din Cerbăl
(foto: Romulus Vuia)

pul, ca o fotă, poalele fiind vizibile numai jos. Este negru, simplu, fără nici un ornament, în afara reliefurilor nevediturii. La tiv are ciucuri **făcuți în degete** (o tehnică arhaică), sau o **ciptă** (dantelă) făcută cu andreaua.

Mijlocul pădurencei se încinge peste poale cu **brâul în bâte,** care reprezintă un sistem de țesut (urzit pe o creangă de copac cu ajutorul unor bețigașe) de străveche tradiție. Brâul în bâte, elastic, ca o rețea, este fie monocrom fie în dungi colorate pe lungime. Peste brâu se prind opregele cu **frumbile** lor, apoi se încinge brăcira lungă, în 2-3 încinse răsfirate.

Pădureanca poartă la mijloc, **balții** (un cordon din ținte de cositor) care se încinge peste brăciră. La șoldul stâng se prinde **ceile pe cișI,** o garnitură dreptunghiulară, compusă din rânduri de ținte, având atârnate chei și inele de **zalele,**de unele din ele fiind prins câte un rând de chei și câte un rând de inele din aramă. Considerate ca podoabe astăzi, portul acestor chei și inele păstrează semnificația unor străvechi credințe.

În afară de podoabele din metal, pădureanca poartă și **latițe** din mărgele la gât și pe piept, ca și **latițe** cu oglinzi confecționate de ea în mod ingenios.

Costumul bărbătesc se compune din căciulă, sau pălărie, cămașă, cioareci (izmene), chimir și **laibăr** (vestă).

Căciula, **căița,** de miel, neagră este mare și mițoasă. Pălăria veche pădurenească **rotogoală cu vești înalte** este pălăria cu borurile înălțate pe care am găsit-o și în alte regiuni purtată de țărani. Aici pălăria este decorată cu latițe de mărgele cu panglici și cu pene de cocoș. Cămașa era croită dreaptă cu mânecile largi. A urmat cămașa cu **pumnați la mânecă**, cu crțuri muntenești. Ornamentația este plasată pe guler, gura cămășii și pumnașii, în cusături albe, iar astăzi **umplute** în culori. O cămașă prețuită este **cămașa cu păturI,** care are un ornament de încrețituri pe piept. Un ornament valoros al cămășii bărbătești sunt **cheile** cu care se unesc foile de pânză. Cioarecii ,cofecționați din pănură albă, sunt neornamentați.

Cămașa se poartă pe dinafară, încinsă cu chimirul lucrat din toval gros cu reduse ornamente ștanțate.

Vesta, **laibăr,** face parte integrantă din costumul bărbătesc. Confecționatădin pănură albă, este ornamentată pe margini cu **brânaș** (șiret) în colorit, care diferă de la o vârstă la alta a bărbatului.

Cojoacele sunt înfundate la bărbați și despicate la femei, acestea din urmă fiind bogat ornamentate cu broderie de lână colorată. La spate rămâne o porțiune neornamentată, în formă de fluture, sau de lună.

Șuba este haina din pănură a pădurenilor, purtată deopotrivă de bărbați și de femei. Albă ,ea este puțin ornamentată cu bârnașe colorate, care diferă – ca și la vestă – după vârstele bărbatului, tinerii purtând bârnașii roșii.

Pădureni din Ghelari, în port de sărbătoare,
la începutul secolului XX